

g. Jenko trdi, ne mislim s tem, da je najtopleje tedaj, ko dvanaesta ura bije, ampak okoli poldneva. Tudi jaz vem, da je najtopleje med drugo in tretjo uro popoldne in znani so mi tudi vzroki temu pojavu. Ko bi tako na tanko formuliral stavek, moral bi tudi to učitelj razlagati, kar bi pa presevalo okvir ljudsko-šolskega pouka.

Izraza »sipina« in »prodovina« sem izbral zato, ker jih rabijo tudi Hrvatje v napominanem zmislu. Prof. Jesenko ima res izraz »sipina« za »Sandbank«, ali kdo mu bode zameril, da ni mogel pogoditi za toliko število zemljepisnih pojmov povsem točnih terminov. Saj tudi njegov »ravnik« za »Aequator« ni bil srečno izbran. »Sandbank« vendar ni od vetra nasuta, zato se ne more »sipina« imenovati. Pač pa so »Dünen« zares nasute in zato naj se tudi tako imenujejo. »Prodovina« (hrv. prudovina) je pa tudi gotovo vsakomur razumljiv izraz.

Nemška imena kakor München (Monakovo) ali Dresden (Draždane) sem imenoval na prvem mestu, ker so bolj znana nego slovenske oblike.

Prav pa ima g. Jenko v tem, da je bolje pisati »po zelenicah« nego »v zelenicah« in da bi se krajšal izraz »glavno mesto« (gl. m.).

Končno pa obžalujem, da se ne bodem mogel ozirati pri eventualnem drugem natisu na g. kritikalca dobrohotne opazke, četudi je g. Jenko pričel, da je »izpolnil dolžnost kritike«.

Prof. Fr. Orožen.

Erlziehliche Knaben-Handarbeit. Methodisch geordnete Vorlagensammlung zur Anfertigung einfacher Arbeiten in Papier, Pappe und Holz im Anschlusse an den Kindergarten für Schulen bearbeitet von Josef Urban, k. k. Bezirksschulinspector, Bürgerschuldirektor, Leiter der Schulwerkstätte und der Lehrercourse in Wien (Neulerchenfeld). Druck und Verlag »Leykam« in Graz. Cena 5 gld. Tako je naslov najnovejšemu navodu za to stroko, ki je jako metodično sestavljen po Fröbelovih nazorih na podlogi zabavišč (otroških šolskih vrtov) ter obsega lepo risarsko zbirko (38 listov) in učno navodilo kot

prilogo (85 strani). Zbirka narisov ima 3 oddelke in sicer: 4 liste za popirnate izdelke, 19 za lepenkarske in 15 za lesne. Skupno je narisanih 93 popirnatih, 73 lepenkarskih in 60 lesnih izdelkov. Popirnati izdelki so popolnoma v zvezi z deli otroškega vrta, lepenkarstvo je posebno pripravno za male učence in za deklice; izdelovanje lesenih rečij pa je namenjeno za dečke od 11. leta nadalje.

Vsi narisi (črteži) predmetov so jako natančni, ter kažejo predmete navadno v očrtih (tločrtih), načrtih, pročrtih (profilih) in pogosto tudi v perspektivnih narisih, tako, da spretnjši učenci kasneje prav lahko po narisih brez modelov izdelujejo razne reči. Priloženo učno navodilo razpravlja sledečo stvarino: Str. 1—8 Vzgojni pomen pouka v deških ročnih delih. Str. 8—9 Učni črtež. Str. 9—51 Navod za izdelovanje popirnatih in lepenkarskih predmetov. Str. 51—59 Navod za izdelavanje lesenih predmetov. Str. 59—68 Osnovni razvoj lesenih modelov. Str. 68—72 Snovi za lepenkarske in lesne izdelke. Str. 72—73 Orodje za lepenkarstvo. 73—84. Tehnologija orodij za lesne izdelke. Str. 84—85 Proračun za ustanovitev lesovne delarne.

Ker se je deško ročno delo v kratkem času s Švedskega razširilo po vsem olikanem svetu in se vzgojna in praktična veljava tega predmeta obče priznava, priporočam to zbirko prav toplo našim šolskim delarnam kakor tudi okrajnim učiteljskim knjižnicam, da imajo učitelji priložnost se seznaniti s tem važnim predmetom.

—2—

Janez Cigler, slovenski pisatelj. V spomin stoletnice njegovega rojstva spisal Ivan Vrhovnik, župnik trnovski v Ljubljani. S tremi podobami. V Ljubljani. Izdala in založila »Družba sv. Cirila in Metoda«. 1892.

8. zvezek knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda je spomenik prvemu pripovednemu pisatelju našemu ob stoletnici njegovega rojstva. Življenjepis je sestavljen natančno in prav vzgledno. Knjižico bode rada čitala mladina, še rajši pa odraseni, kateri ne beró knjig toliko za zabavo, kakor za pouk. Krasé jo tudi tré lepe slike. Knjiga velja vezana 20 kr. 100 izvodov 15 gld.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Odlikovan je preč. kanonika in profesorja Jožefa Marna Dalje.) Ko mu je na to še gospod ravnatelj Fr. Wiesthaler častital v jedrnatih besedah imenom učencev nižje gimnazije, dvigne se veličastni g. slavljencec ter navdušeno spregovori nastopne besede: Visoko spoštovana družba!

Dvojno čustvo mi prešinja danes srce: čustvo hvalečnosti in čustvo radosti. Prvo hvalečnost sem dolžan in izrekam Bogu Vsegamogočnemu, ki me je — smem reči — čudovito ohranil do današnjega dne. Slabotnemu od rojstva bilo mi je prestatí mnogo, mnogo

bolezní pa trdih, trdih bojev; bojev na družinskem in narodnem, na pedagogičnem in literarnem, na cerkvenem in političnem polju. Prezgodnja moja canities in calvities ima pač tudi v tem svoj poseben vzrok. Za srečno izvršitev vsega, kar sem delal in dosegel bodi Bogu prva zahvala!

Za Bogom izrekam danes največo zahvalo Nj. Veličanstvu, našemu najmilostnejšemu gospodu in cesarju. Po milosti Njegovega Veličanstva postal sem na tem zavodu učitelj veronauka, profesor, častni kanonik in sedaj vitez reda, ki se po presvetlem ce-

sarju imenuje. In dasi sem že doslej — da ne omenjam posebnih prilik — pri vsaki sveti maši napravil gorki „memento pro imperatore nostro Francisco Josepho“, hočem to storiti v bodoče še iskreneje in sicer ne samo za vzvišeno osebo Nj. Veličanstva, marveč za celo visoko cesarsko hišo. Bog obrani, Bog obvaruj, Bog blagoslovi Njegovo Veličanstvo!

Za presvitlin cesarjem sem posebno zahvalo dolžan namestniku Njegovega Veličanstva, preblagorodnemu gospodu deželnemu predsedniku. Odkar biva na Kranjskem — danes moram to javno pripoznati — odlikoval me je s toliko prijaznostjo ob raznih prilikah, da sem bil primoran zavzeti se in strniti nad tako ljubeznjivim ravnanjem. Da sem dvakrat odlikovan — to vem dobro — zato se je on živo potrudil. Bog mu povrni vso dobroto obilo v časnosti in večnosti!

Potem sem dolžan veliko, prav posebno hvaležnost svojima neposrednima šolskima predstojnikoma visokočisljanemu gospodu deželnemu šolskemu nadzorniku in drageemu gospodu ravnatelju. Oba gospoda sta občevala vedno z menoj, ne samo prijazno in ljubeznjivo, marveč z nekim odkritosrčnim prijateljstvom, kar mi je težavno službo katehetovo jako olajšalo, tu prav to je tudi vzrok, da se od učiteljstva težko ločim. Posebno pa mi je dolžnost zahvaliti se Vam, velespoštovani gospod deželni šolski nadzornik, za to, da ste mi danes osebno znak cesarske milosti izročiti blagovolili in tako krilate besede v mojo proslavo izpregovorili. Tej zahvalnosti pridevam tudi spoštljivo prošnjo, Vaše blagorodje izvoli kot zastopnik in ud v svetu cesarske vlade mojo globokoobčuteno, najiskrenejšo zahvalo izreči za toli visoko odlikovanje na dovoljen način ekscelenciji gospodu ministru za uk in bogočastje, pa tudi poročiti mojo zahvalnost na najvišji sedež Njegovemu Veličanstvu.

Hvala Vam, visokospoštovani, dragi gospod ravnatelj! Po Vašem resnobnem posredovanju in čvrstem sodelovanju je nastala današnja slavnost, Gospod Vam to povrni! On Vam dodeli moč in zdravje, da boste vstrajali še mnogo, mnogo let v tem zaslug polnem poklicu na slavo zavoda, na radost vsega učiteljskega zbora, na blaginjo učeče se mladine.

Pa tudi Vam gospod ravnatelj mlajše gimnazije srčna hvala za prijazne besede, s katerimi ste me počastili. Bog Vas usliši in blagoslovi Vaš mladi zavod: vivat, crescat, floreat!

Hvala prisrčna vsem tu navzočim, velečastitim gospodom: prečastnemu gospodu prelatu in protonotariju, kot komisarju knezoškofijskega ordinarijata; blagorodnemu županu ljubljanskega stolnega mesta, osobito pa mojim dosedanjim gospodom tovarišem pri učiteljstvu!

Čutilo hvaležnosti mi prešinja danes sreč, pa tudi čustvo radosti, — zato, ker ste prečastita gospoda le-to mojo slavnost v skupno veselje, v skupno slovesnost izpreobrnil. Prav ste storili: saj je tudi to

skupna slavnost, zakaj koliko bi bil pač jaz storiti mogel brez Vašega prijaznega sodelovanja! Tako pa smo delovali v imenitnem poklicu za vzgojo in omiko naše učeče se mladine vzajemno po vzvišenem vzgledu priljubljenega nam vladarja: »Unitis viribus!« Osemindeset let sem hodil v to hišo: trinajst (ker prištevam še prvo leto bogoslovja) kot učenec, in petintrideset let kot učitelj. Med tem časom imel sem pet ravnateljev, deset nadzornikov in vse k vsemu 120 koleg. In če smem kot sedanjí Vaš senior, in kot duhovnik katoliške cerkve, podati Vam za slovo še jeden svet. Vam zakličem od srca: ljubite učečo se mladino! Potem Vam bode sladek jarem, v katerega ste z njo vred vproženi in lahko breme, katero z mladino skupno prenašate.

Doslej govoril je slavljencev v nemški besedi, kot odgovor na prejšnja čestitanja. Sedaj pa vzdigne glas in v mili, dragi materinščini tako-le nadaljuje:

»Ker sem pa to, kar sem, dosegel poglavito po slovenščini, spregovorim rad v slovo tudi v maternem jeziku. Ne morem in ne maram Vam pripovedovati, kako je bilo pred 48 leti, ko sem vstopil kot učenec, ali le pred 35 leti, ko sem vstopil kot učitelj v to hišo: kako s slovenščino, kako na slovenskem slovestvenem polju. Ne maram Vam razlagati, da sem l. 1857 vstopil za časti in hvale vrednim učenim možem ki pa postaran ni imel več posebne veljave. Tedanjí ravnatelj Nečasek hodil je dve leti z njim v šolo — njemu v obrambo. Red ali »klas« iz slovenščine se ni štel; brez pripravnih knjig učiti sem moral — s kmetov dospel v katedro VII. in VIII. razreda — slovenščino po nemški. Dokaj truda mi je bilo, da sem pripravil učence dotlej, da so najboljši v čast si šteli, najboljše reče dobivali tudi iz slovenščine. Ne morem Vam razlagati, kolike borbe so bile, da se je slovenščina smela učiti po slovensko, da se je pripustil veronauk v I. gimnazijskem razredu tudi po slovensko. — A zdaj! Kolika sprememba! Kak razloček! Koliki napredek! — Tovarišev učiteljev sem štel 120, dijakov v veronauku in slovenskem jeziku pa štejem na tisoče in tisoče. In sreč mi radosti igra, kedar se oziram v duhu okrog po svetu in vidim, da v vseh stanovih, — v vseh strokah, hvalno, da slavno delujejo že moji učenci, in skoro da delovali bodo že njihovi sinovi! Oj da bi delovali vsikdar tako, da bi bilo njihovo prizadevanje na čast Bogu in njim na korist, na čast in korist mili domovini, cerkvi in državi; oj da bi delovali po starem čisljanem gestu slovenskem: Vse za vero, dom, cesarja!

Za cesarja, kateri so se ozrli milostno po meni tudi na Vas na vso gimnazijo, za cesarja, kateri obhajajo danes svoj veseli god, za cesarja, kateri so l. 1883, kadar so bili na Kranjskem, ravno v tej dvo-rani sprejeli gimnazijske profesorje, dijake pa so obiskali po nekaterih razredih. In ko so v prvem gimnazijskem razredu poslušali nauk iz naravoslovja, in je neki vprašani deček ves hripav odgovarjal, rekli

so obrniviši se proti svojemu deželnemu gospodu namestniku: »No, der ist vor lauter Živio schon ganz heiser geworden«, — pa so se zasmejali. In tedaj, dragi moji, sem videl da jim veseli 'Živio' niso bili neljubi. In zato prosim in pozivljam tudi Vas vse, da

sedaj, v tem slovesnem trenotku zakličemo vsi skupaj 'unitis viribus' presvetlelu cesarju trikrat živio, živio, živio!!!»

Pevci zapoje cesarsko pesem, katero vsi navzoči molče in stoje poslušajo.

Društveni vestnik.

Iz Metlike. Učiteljsko društvo črnomaljsko boče imelo 19. dne listopada t. l. ob 2. uri popoldne v šolskih prostorih v Črnomlji svoj redni zbor s sledečim vspešnim:

1. Poročilo predsednikovo in blagajnikovo.
2. Praktičen nasvet o računstvu na najnižji stopinji (g. Jeršinovič).

3. Praktičen navod o prvem čitanju (g. Šetina).
4. Volitev novega odbora.
5. Volitev delegatov k zborovanju »Zveze«.
6. Nasveti.

Glede na važnost zborovanja se vabijo p. n. gšč. koleginje in gg. kolege k obilni udeležbi. *Odbor.*

Vestnik.

Dvorni svetnik **Viktor baron Hein** je prevzel dne 25. vinotoka vodstvo deželne vlade kranjske.

Osobne vesti. Izprašan učiteljski kandidat g. E. Gangl je začasno dobil službo v Budanjah. Drugo učno mesto na dvorazrednici v Smartnem pri Kranji je začasno dobil izprašan učiteljski kandidat g. Francišek Škulj, drugo učno mesto na dvorazrednici v Podzemlju začasno izprašana kandidatinja gšč. Hermina Gosler, drugo učno mesto na dvorazrednici na Dobrovi pri Ljubljani pa začasno izprašana kandidatinja gšč. Franciška Eržen. G. Jožef Novak, stalni drugi učitelj na Dobrovi, dobil je stalno drugo učno mesto na dvorazrednici na Brezovici.

Lep uspeh ljudskega šolstva na Bavarskem se kaže v sledečem: »L. 1891. niso od 19.948 rekrutov znali pisati samo trije!« Tako poroča dunajski list »Bürgerschule«.

Blagoslovljenje novega šolskega poslopja v Marjanišči v Ljubljani se je slovesno vršilo dne 20. vinotoka t. l.

Gozdarska šola v Idriji. Po naročilu poljedelskega ministerstva se je ustanovila v Idriji c. kr. gozdarska šola, kakeršne so v Hallu na Tirolskem in v Gusswerku na Štajerskem. Šola se je odprla dne 1. vinotoka.

Zahvala. Blagodelno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo tudi letos tukajšnji šoli za mali znesek priposlati mnogo raznega šolskega blaga. Podpisano vodstvo se za ta blagodušni dar v imeni obdarovane šolske mladine pristrčno zahvaljuje.

Šolsko vodstvo v Spodnji Idriji dne 23. vinotoka 1892. *Leopold Puncuh*, nadučitelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Šl. 1442

o. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Šmarjeti je popolniti drugo učno mesto z dohodki IV. plačilne vrste.

Prošnje za to službo je zakonitim potem semkaj vlagati do 10. listopada 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem
dne 12. vinotoka 1892

Šl. 857

o. š. sv. Na dvorazrednici v Vačah pri Litiji je stalno popolniti mesto nadučitelja z letno plačo 500 gld., opravilnino 50 gld. in s prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dne 10. listopada.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji
dne 14. vinotoka 1892.

Šl. 827

o. š. sv. V šolskem okraju črnomaljskem so stalno ali začasno oddati naslednje učiteljske službe:

1. Služba učitelja-voditelja na dvorazrednici v Gribljah z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem.

2. Služba učitelja-voditelja na nemški dvorazrednici na Planini (Stockendorf) z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem. Prosilci, ki so slovenskega jezika zmožni, imajo prednost.

3. Drugo učno mesto na dvorazrednici v Vinici z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem. Za to službo oglašé se tudi lahko ženske učne moči.

Prošnje naj se vlagajo do dne 20. listopada t. l. pri c. kr. okr. šol. svetu v Črnomlji.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji,
dne 23. vinotoka 1892.

Listnica uredništva.

G. V. B. v K.: Hvala lepa za vse poslano, a v to številko ni več šlo; torej prihodnjic, z metodičnimi obravnavami nam je jako ustrezno. — G. F. L. v P.:

Hvala za poročilo, pride prihodnjic na vrsto, ker danes ni bilo več mogoče. — G. J. B. v V: Hvala, prihodnjic! — Nekateri gg. sotrudniki naj nas oprosté, ker njihovih pošiljatev še nismo mogli priobčiti.